

24.10.1929

Marea criză

După Primul Război Mondial economia și-a revenit. Au fost îndepărtate daunele de război, s-a îmbunătățit situația economică și s-a ajuns la o creștere a schimbului comercial. Oamenii de afaceri priveau cu optimism în viitor. După părerea multor economiști de renume urma să aibă loc o perioadă mai îndelungată de bunăstare. Cu toate acestea în câteva țări importante, din punct de vedere economic, veniturile reale ale milioanele de oameni simpli nu reușeau să țină pasul cu creșterea producției și cu randamentul. Erau semne clare de supraproducție. Mulți oameni împrumutau din ce în ce mai mulți bani pentru finanțarea cumpărării bunurilor de consum sau pentru speculațiile pe bursă, iar nivelul datoriei externe rămânea în continuare ridicat în numeroase țări. S-a prăbușit prețul acțiunilor majorității societăților listate pe bursă, iar proprietarii au încercat să scape de ele cât mai repede. Din cauza retragerii împrumuturilor externe haosul s-a mărit și mai mult iar criza a devenit o problemă internațională.

Zia de 24 octombrie 1929 s-a înscris în istorie sub denumirea de "Joia neagră". Ea marca începutul marilor prăbușiri de pe bursa newyorkeză. Consecința acestora a fost un val de falimente. Lumea afacerilor a reacționat prin limitarea producției și a angajărilor și prin tăierea cheltuielilor. Până în anul 1931 producția industrială în Statele Unite a scăzut cu 50 %. A scăzut cererea din partea consumatorilor, au fost orpite investițiile, iar șomajul a început să crească.

Economia a fost cuprinsă de un cerc vicios al crizei. Micii întreprinzători au fost obligați să scadă prețurile, însă nu își puteau recompensa pierderile prin mărirea vânzărilor. În schimb, în cazul firmelor mari singurul răspuns față de criză l-a reprezentat darea afară a angajaților și tăierea cheltuielilor, ceea ce a dus la salarii mai mici și la o cerere și mai mică. În agricultură s-a raportat o supraproducție serioasă și o scădere dramatică a prețurilor, și mai mare decât în industrie, și drept consecință, s-a ajuns la o sărăcire în masă a agricultorilor. Toate țările au întreprins măsuri în direcția limitării importului și a măririi exportului bazându-se pe sloganul „a fi mai ieftin”, ceea ce a dus în cele din urmă la scăderea cererii și pe piețele din străinătate. Probele economice favorizau criza democrației. A crescut nivelul susținerii pentru soluțiile politice extreme. La început majoritatea guvernelor a răspuns crizei cu speranța căea va fi învinsă prin mecanismele de piață, adică contând pe faptul că, prețurile mai mici vor atrage un număr mai mare de consumatori, iar salariile mai mici vor duce la o creștere mai mare a nevoii de muncă. Însă acest lucru nu s-a întâmplat. În economia mondială a sosit

..... timpul intervenționismului din partea statului.
.....

Economistul britanic John Maynard Keynes este autorul primei teorii cuprinzătoare referitoare la intervenționism. Intervenționismul statului în economie poate căpăta câteva forme. Guvernul poate schimba cursul de schimb al valurilor, poate crește sau micșora nivelul de impozitare sau poate influența mărimea dobânzii. El poate însă de asemenea încerca să combată cel mai mare blestem al crizei, adică șomajul, prin prestații sociale pentru șomeri, lucrări publice, credite guvernamentale și achiziții publice. Aceste lucruri condus adesea la deficit bugetar: soluție, care în anii 30 nu a găsit susținere printre oamenii politici. În versiunea cea mai extremă a intervenționismului însăși statul devine întreprinzător, ba chiar administrează întreaga economie, precum în statele socialiste sau comuniste.

În SUA statul a început să influențeze în mod direct economia și să o reglementeze la un nivel nemaîntâlnit până atunci. În martie 1933 administrația președintelui Franklin D. Roosevelt a început să realizeze programul de combatere a crizei, pe care șeful statului l-a anunțat cu un an în urmă numindu-l „Noul Curs”. O influență covârșitoare asupra lui Roosevelt a avut-o un grup de consilieri denumit „trustul creierelor”. Scopurile politicii lui, adesea improvizate pot fi rezumate la: asistență, recuperare/revenire și reformă. Consecințele lui rămân controversate, însă este sigur faptul că acest program a pregătit bazele pentru redresarea economică. Noul Curs a crescut popularitatea lui Roosevelt, deși politica lui se lovea în continuare de opoziție și nu era întotdeauna consecventă. Producția creștea, însă șomajul a început să scadă cu adevărat de-abia în timpul celui de-al II-lea război mondial.

În Germania situația se prezenta cu totul altfel. Marea criză a influențat creșterea popularității naziștilor germani. În anul 1933 la putere a ajuns Hitler. Naziștii germani au stimulat cererea și angajările prin cheltuielile făcute de stat, mare parte din ele a fost îndreptată spre o nouă înarmare a țării. Antreprenoriatul privat nu a fost întrezis, însă interesele diferitelor sectoare au fost adesea subordonate intereselor statului. Intervenția statului pe scară largă a ajutat la combaterea crizei, care a început să se diminueze începând cu anul 1933, iar în anii 1935-1937 producția din majoritatea țărilor dezvoltate a început să revină la nivelul de dinaintea crizei. Intervenționismul de stat a devenit un element integrant al economiilor capitaliste.

~~~~~  
Prof. Wojciech Roszkowski  
~~~~~

References: